

JUMALANÄIDIN ASEMA PYHIEN JOUKOSSA

Nunna Kristoduli

Neitseessä Mariassa, jota Kirkko jo ensimmäisistä vuosisadoista lähtien on nimittänyt Jumalanäidiksi, luomaton ja luotu yhdistyivät ensi kertaa maailmankaikkeuden historiassa. Hänen vastauksensa “tapahtukoon minulle niin kuin sanoit” ylienkeleli Gabrielille, joka ilmoitti Vapahtajan syntyvän hänestä Jumalan valinnan mukaan (ks. Luuk. 1:26–38), oli ihmiskunnan suostumus synergiaan, yhteistyöhön, Jumalan kanssa. Hän ei siis vain nauti Kristuksen pelastuksen hedelmistä muiden ihmisten tavoin, vaan on itse aktiivisena vaikuttajana pelastuksen toteutumisessa. Näin hänen asemansa sekä suhteessa Jumalaan että muihin ihmisiin on erilainen kuin kenenkään muun “maasta luodun”.

Jumalanäidin suhde Jumalaan ja ihmiskuntaan

Jumalanäiti on inkarnoituneen Logoksen eli lihaksi tulleen Sanan, Pyhän Kolminaisuuden toisen persoonan, äiti ja Pyhän Hengen morsian. Näin läheistä yhteyttä Jumaluuteen ei ole koskaan ollut kenelläkään muulla, ei edes enkeleillä. Juuri tähän perustuu Ortodoksisen kirkon tapa kutsua häntä “kerubeja kunnioitettavammaksi ja serafeja verrattomasti jalommaksi”. Hän on arvossa heti Pyhän Kolminaisuuden jälkeen. Aikamme kieltä käyttäen voisimme sanoa, että hän kuuluu Jumalan maailmassa eräässä mielessä sisäpiiriin. Hän kommunikoi vapaasti Jumalan kanssa ja vastaavasti Jumala hänen kanssaan. Tätä tarkoittaen isät sanovat, ettei Jumala koskaan kiellä häneltä mitään. Jumala iloitsee hänestä. Pyhä Gregorios Palamas jopa sanoo, että Jumala olisi ollut valmis luomaan koko maailmankaikkeuden pelkästään hänen tähtensä, vaikkei koskaan olisi ilmaantunut ketään muuta Jumalalle otollista ihmistä.

Myös ihmisiin Jumalanäidillä on erilainen suhde kuin muilla pyhillä. Heidän tavoin hän ruokoilee puolestamme, mutta se ei ole hänen ainoa antinsa. Kuten kreikankielisissä jumalanpalvelusteksteissä monissa kohdin sanotaan, me pelastumme hänen kauttaan. Tämä alkutekstin ilmaisu – dia tes Theotokou – on suomennettu yleensä “Jumalansynnyttäjän tähden”, mikä ei kuitenkaan merkitse samaa. Suomalaista ilmausta ajateltaessa herää kysymys, onko sen valintaan ollut vaikuttamassa pelko protestanttien kritiikistä. Joka tapauksessa tosiasiana pysyy, että Jumalanäidin osuus ihmiskunnan pelastukseen on ollut äärettömän keskeinen. Hän on “Kristuksen ihmeiden alku ja Hänen opetuksensa pääopinkappale”, kuten Jumalansynnyttäjän akatistoshymnissä sanotaan.

Jumalanäiti profeettojen ennustamana

Uskon silmin luettuna Vanha Testamentti on täynnä ennuskuvia Jumalansynnyttäjistä. Hän on uusi Eeva, joka vapauttaa ensimmäisen Eevan syntiinlankeemuksen kyynelistä (1. Moos. 3:1–16). Häntä kuvaavat Jaakobin unessa näkemät tikapuut, jotka yhdistivät taivaan ja maan (1. Moos. 28:10–12). Hän näyttäytyi Moosekselle palavana pensaana, jota jumaluuden tuli ei kulluttanut (2. Moos. 3:1–6). Aaronin ihmeellisellä tavalla versonut sauva (4. Moos. 17:16–23 eli 4. Moos. 17:1–8 VRK) on kirkkoisien mukaan ilmiselvä ennustus hänen neitseellisestä synnyttämisestään, kuten myös Punaisen meren ylittämiseen liittyvät tapahtumat (2. Moos. 15:15–31). Punaisella merellä Mooses jakoi vedet kahtia, Neitseeseen kohdalla Gabriel palveli ilosanoman julistajana; merellä kansa käveli oudosti kuivin jaloin vetten halki, Neitsyt taas synnytti Kristuksen siemenettömästi; Punainen meri hukutti faraon sotajoukkoineen ja vetäytyi sitten umpeen, niin ettei kukaan sen koommin enää ole käyskennellyt sen pohjalla, Juma-

lansynnyttäjän synnytys puolestaan tuhosi henkisen faraon, minkä jälkeen hän ei enää ole kantanut kohdussaan ketään muuta. Jumalanäidin kuvauksena pidetään myös valoisaa pilveä, joka suojasi Israelin kansaa päivällä autiomaassa, ja tulipatsasta, joka suojasi sitä yöllä (2. Moos. 13:20–22), sillä pilven tavoin hänkin suojaa kristikansaa ja ohjaa pimeydessä vaeltavia. Hän on lisäksi itse Luvattu Maa, joka vuotaa maitoa ja hunajaa (2. Moos. 3:8, 33:1–3), mikä on viittaus Kristukseen Vapahtajaan.

Myös pyhäkköteltan eli ilmestysmajan esineet voidaan nähdä Jumalanäidin kuvauksena: Hän on lampunjalka, jossa maailmaa valaiseva Kristus loistaa (2. Moos. 25:31–40), manna-astia, jossa säilytetään israelilaisia koko erämaavaelluksen ajan ruokkinutta mannaa (2. Moos. 16:33–35), ja liitonarkku, joka kätkee sisäänsä itse Liiton (2. Moos. 25:10–22). Samoin Jerusalemin temppeli kokonaisuudessaan on verrattavissa Jumalanäitiin, sillä profeetta Hesekielin näyn mukaan temppeli täyttyi kirkkaudella sen seurauksena, että itse Herra oli tullut sinne sille (Hes. 44:1–4). Koska Hän saapui itäisestä portista, sen oli määrä pysyä ikuisesti suljettuna, minkä isät näkevät vertauskuvana Jumalanäidin ainaisesta neitsyydestä.

Erittäin selvästi Jumalanäidin luonnonlait ylittävään synnytykseen viittaavat Tuomarien kirjassa Gideonin villat, jotka pysyivät kuivina, kun muu maa oli märkä, mutta kostuivat, kun kaikki ympärillä oli kuivaa (Tuom. 6:36–40). Daniel puolestaan puhuu hänestä vuorena, josta lohkeaa käsin koskematta kallionlohkare (Dan. 2:29–45). Tämä kallionlohkare, joka murskaa kaikki maalliset valtakunnat ja kasvaa itse suureksi vuoreksi, on yliluonnollisella tavalla Neitseestä syntyvä Kristus, joka perustaa oman iankaikkisen valtakuntansa saatuaan voiton kaikesta maallisesta ja ajallisesta vallasta.

Olen ottanut esille näitä Vanhan Testamentin profeetallisia kuvauksia painottaakseni sitä seikkaa, että Jumalanäiti on ollut Jumalan suunnitelmassa jo maailman luomisesta lähtien. Hän ei suinkaan ole mikä tahansa tyttönen, jonka Jumala valitsi vasta vähän ennen Kristuksen syntymää monien muiden mahdollisten joukosta. Hän on ihmiskunnan kukka, sen lahja Jumalalle. Jumalan pitkään jatkuneen valmistelevan työn seurauksena ihmiskunta oli näet lopultakin kasvanut siihen mittaansa, että sillä oli tarjottavana sopiva henkilö Pyhän Kolminaisuuden toisen persoonan äidiksi. On silti muistettava, että Jumalanäiti kaikesta huolimatta on puhtaasti ihminen: hän on syntynyt samalla tavoin kuin kaikki muut, vaikkakin lupauksen lapsena iäkkäistä vanhemmista. Ortodoksinen traditio ei hyväksy ”saastattoman sikiämisen” oppia, jolla roomalaiskatoliset tahtovat korostaa Jumalanäidin pyhyyttä. Me emme itse asiassa tarvitse sitä, koska ortodoksisen käsityksen mukaan perisynti ei aiheuta henkilökohtaista syyllisyyttä. Vastaavasti Jumalanäiti myös kuoli niin kuin kaikki ihmiset kuolevat, joskin ylösnousemus hänen kohdallaan tapahtui meitä muita aikaisemmin, sillä Kristus otti hänet taivaaseen pian hänen kuolemansa jälkeen.

Jumalanäiti kuolonuneen nukkumisensa jälkeen

Jumalanäidin panos ihmiskunnan pelastumiseen ei rajoitu vain siihen, että hän antoi Vapahtajalle inhimillisen olomuodon. Hän osallistuu edelleen Poikansa pelastustyöhön ja taistelee sen puolesta, ettei Tämän antama uhri menisi hukkaan yhdenkään ihmisen kohdalla. Vaikka myös pyhät kaipaavat kiihkeästi ihmisten pelastusta, on ymmärrettävää, että se on eräänlainen suuri intohimo erityisesti Jumalanäidille, joka on omakohtaisesti kokenut Kristuksen syntymisen ja kasvamisen mutta myös tapahtumat ristin juurella. Jumalanäiti kulkee koko ihmiskunnan edellä ja johtaa sitä taivasten valtakuntaan. Pyhän Andreaksen, Kristuksen tähden houkan, paratiisikokemuksen ja muitten vastaavien kertomusten perusteella näyttää siltä, että meidän tähtemme hän on katsonut halvaksi jopa paratiisin ihanuuden ja viettää enimmäkseen aikansa maan päällä auttamassa ihmisiä. Tämän mekin voimme kokea todeksi monella tavalla. Siksi

hänen kunnioituksensa ortodoksien ja roomalaiskatolilaisten parissa on vuosisatojen kuluessa vain lisääntynyt.

Jumala uskoo pyhälle Neitseelle suuria ja tärkeitä tehtäviä, jotka tavallaan kuuluvat Hänelle itselleen. Koska Kirkko on Kristuksen ruumis, Jumalansynnyttäjä on myös Kirkon Äiti, joka kaikin tavoin huolehtii ja hoivaa sen jäseniä. Athosvuoren munkkien kokemuksen mukaan Pyhä Henki jakaa armolahjojaan juuri Jumalanäidin kautta. Tämä tulee ilmi sekä vanhoissa että uusissa Athoksen munkkien elämäkerroissa, joissa monesti mainitaan, miten he saivat lakkaamattoman Jeesuksen rukouksen armolahjan rukoillessaan Jumalanäidin ikonin edessä.

Protestanttien keskuudessa kautta aikojen esiintynyt hätä ja suoranainen paniikki siitä, että Jumalanäidin kunnioitus jollain tapaa hämärtäisi Kristuksen asemaa, on ortodoksiselta kannalta käsittämätön, vaikka näyttää täällä Suomessa tarttuneen jopa joihinkin ortodokseihin. Kristus ja Jumalanäiti eivät ole kilpailijoita keskenään, vaan Jumalanäiti on Poikansa paras työtoveri. Jumalanäiti liittyy niin kiinteästi Kristuksen pelastustehtävään, että ortodoksisuudessa vierastetaan sellaisia käsitteitä kuin mariologia ja Marian kultti, jotka tuntuvat eristävän hänet Pojastaan. Heidän kohdallaan on kyse saumattomasta yhteistyöstä.

Jumalanäiti jumalanpalveluksissa

Jumalanäiti on monin tavoin läsnä Kirkkomme kaikissa jumalanpalveluksissa. Vietimmepä mitä tahansa juhlaa tai kenen tahansa pyhän muistopäivää, Jumalanäidillä on siinä tärkeä osa. Stikiirojen ja kanonien viimeinen veisu, niin sanottu theotokion, on omistettu aina Jumalansynnyttäjälle. Theotokionit ovat kirkkorunouden helmiä. Hymnirunoilijat ovat suorastaan ylittäneet itsensä keksiessään hänestä ihmeellisen kauniita uudissanoja, sellaisia kuin ”kirkashelelmäinen” ja ”aurinkoa tiukkuva valtaistuin”. Tuntuu, että juuri theotokionit ovat aivan itsestään kummuneet kristityn kansan rakastavasta ja täydestä sydäimestä, uskovien kiitollisesta kokemuksesta. En tiedä, onko niistä ja niiden sanomasta koskaan tehty mitään systemaattista tutkimusta, vaikka aihetta riittäisi aina väitöskirjaan saakka. Theotokioneissa me näytämme Jumalanäidille synnin haavojamme kuin lapsi äidilleen kipeää sormeaa varmana, että hän parantaa ja lohduttaa meitä, toisinaan taas vaaroissa ja murheissa panemme kaiken toivomme Jumalanäitiin ja pyydämme häntä rukoilemaan Poikaansa puolestamme. Joskus me puhkeamme riemukkaisiin ylistyksiin theotokionien kautta, sillä olemme ylpeitä Jumalanäidistä. Hän on meidän ihmisten kerskaus, ja me saamme rohkeutta hänestä. Koska kansallissankareista ja huippu-urheilijoistakin ylpeillään, miksi me emme saisi tuntea tervettä ylpeyttä siitä, että ihmissuvusta on puhjennut sellainen kukka, joka on yhdistänyt ihmisluontomme taivaallisiin olentoihin?

Jumalanäitiä on tapana tervehtiä ilmaisulla ”iloiitse”. Itse asiassa kyse on ikivanhasta kreikkalaisesta tervehdyksestä, jota käytetään nykyisinkin. Tiedämme, että kansat arvostavat eri asioita, mihin varmaan vaikuttaa niiden historia ja maantieteellinen sijainti. Niinpä heprealaiset toivottavat rauhaa, kreikkalaiset iloa ja suomalaiset terveyttä. Tuo kreikkalainen tervehdys ”iloiitse” sopii kuitenkin niin hyvin Jumalanäidin yhteyteen, ettei sitä ortodoksisella alueella ole haluttu korvata kunkin kansan paikallisella tervehdyksellä, niin kuin käännosteknillisesti oikeastaan olisi ollut luontevaa ja suomalaisessa Raamatun käänöksessä onkin tehty. Kaikki kansat toivottavat Jumalanäidille iloa, sillä hän itse on kaikkien sukupolvien ilo. Hänelle on myös sepitetty erityinen aktistoshymniksi kutsuttu palvelus, jossa toistuu riemullinen kehoitus ”iloiitse”, mutta sen suomalainen painos on valitettavasti loppuunmyyty. Siitä pitäisi nopeasti saada uusi, korjattu käänös. Akatistosta toimitetaan päivittäin lukemattomissa kirkkoissa ympäri maailmaa, mutta Suomessa luostarien ulkopuolella sitä kuulee vain suuren paaston viidentenä lauantaina eli Akatistoksen lauantaina. Tätä kaunista ja syvällistä palvelusta, joka her-

källä tavalla valaisee Jumalanäidin asemaa Kirkossa, kannattaisi toimittaa useammin seurakunnissakin. Elokuussa mukailimme Lintulassa kreikkalaista liturgista käytäntöä ja toimitimme Neitsyt Marian paaston aikana joka ilta Jumalanäidille vuoroiltoin akatistoksen ja pienen rukouskanonin*. Igumenia Marina kehotti talkoolaisia, jotka olivat innokkaasti mukana palveluksissa, pyytämään näiden palvelusten toimittamista kotiseurakunnissaankin. Akatistos on lisäksi tarkoitettu myös jokaisen uskovan yksityiseen käyttöön. Ehkä siitä itse asiassa pääsee parhaiten osalliseksi juuri silloin, kun voi kaikessa rauhassa paneutua sen syvällisiin merkityksiin: “Iloitse, Sinä, jonka kautta ilo loistaa. – Iloitse Sinä, jonka kautta luomakunta uudistuu. – Iloitse, salaisen päivän koitto.”

Jumalanäidin akatistos on historiallisesti ensimmäinen ilotervehdysrunoelma. Sen pohjalta on erityisesti slaavilaisessa perinteessä sepitetty lukemattomia muita vastaavanlaisia akatistoksia eri pyhille.

Kun slaavilaisilla alueilla pyhille kirjoitetaan akatistoksia, kreikkalaiset sepittävät heille anomuskanoneja, jotka palveluksina pohjautuvat meille tuttuihin rukouskanoneihin. Sanoisin, että pieni anomuskanoni Jumalanäidille on kreikkalaisessa maailmassa eniten käytetty palvelus. Sen voi myös lukea itsekseen tai perheen kanssa kotioloissa. Kerran eräsi pikkupoika selitti minulle Kreikassa, että hänen äitinsä lukee aina autossa anomuskanonia Jumalanäidille, kun he lähtevät matkalle. Tämä onkin sikäläisessä liikenteessä hyvin ymmärrettävää! Anomuskanoni Jumalanäidille nouseekin ensimmäisenä mieleen silloin, kun jokin pelottaa tai jännittää tai kun on vastoinkäymisiä ja murheita. Ottaessaan Jumalanäidin suojelijakseen kussakin vaikeassa tilanteessa ihminen saa heti kokea, miten olo helpottaa.

Jumalanäiti pyhiinvaellusten kohteena

Monilla pyhillä on omat paikkansa, joissa heitä erityisesti kunnioitetaan ja he ovat jollakin erityisellä tavalla läsnä. Usein tällaiseksi muodostuu heidän kilvoittelupaikkansa tai se paikka, johon heidät on haudattu tai jonne heidän pyhäinjäännöksensä on tuotu. Esimerkiksi pyhällä Nikolaoksella ei eläessään ollut mitään tekemistä Italiassa sijaitsevan Barin kaupungin kanssa, mutta sen jälkeen, kun hänen pyhäinjäännöksensä tuotiin sinne, siitä on tullut tunnetuin häneen liittyvä pyhiinvaelluskohde.

Myös Jumalanäidillä on monissa – ehkä jopa useimmissa – maailman maissa jokin aivan erityinen paikka, jonne ihmiset kokoontuvat pyytämään häneltä apua ja kokemaan hänen läheisyyttään. Palestiinassa näistä tärkein on hänen hautakirkkonsa Getsemanen puutarhassa ja tietysti myös Nasaretin kirkot. Athosvuori on kokonaisuudessaan Jumalanäidin ikioma arpaosa, jossa hän perimätiedon mukaan kävi jo maan päällä eläessään, kun oli matkalla Kyproksen piispana toimivan Lasaruksen luo.

Muualla Jumalanäidin pyhiinvaelluspaikat liittyvät kaikki hänen toimintaansa kuolonuneen nukkumisen jälkeen. Kreikassa sellainen on Tinoksen saari, jossa Jumalanäiti 1800-luvun alussa ilmestyi kolmena peräkkäisenä sunnuntaina iäkkäälle nunna Pelagialle. Hän käski aloittaa kaivaukset tietyllä alueella ja sanoi, että sieltä löytyisi hänen ikoninsa, niin kuin monien vaiheiden jälkeen kävikin. Kreikassa on monia muitakin tunnettuja pyhiinvaelluskohteita, jotka liittyvät Jumalanäitiin ja joilla kaikilla on oma tarinansa.

Venäjällä taas on monia ihmeitätekeviä Jumalanäidin ikoneita, joiden luokse uskova kansa kokoontuu. Siellä on myös Divejevon luostari, jossa pyhittäjä Serafimin todistuksen mukaan Jumalanäiti on itse vierailut. Meillä puolestaan on Uudessa Valamossa konevitsalainen Juma-

* Sisältyvät kirjaan “Rukouskanonit”, Joensuu 1988.

lanäidin ikoni, johon liittyy Jumalanäidin lupaus hänen varjeluksestaan näille pohjoisille seuduille. Mutta eikö olisi suurenmoista, jos Jumalanäiti tavalla tai toisella valitsisi vielä joskus tästä meidänkin kauniista maastamme itselleen aivan ikioman alueen, ikään kuin oman läsnäolonsa keskuukseksi kansamme parissa? Sellaista paikkaa tarvittaisiin kipeästi tässä yhä kovemmaksi käyvässä ajassa! Ehdotan, että pyydämme sitä häneltä yhteisvoimin, sillä tällaiset paikat eivät synny inhimillisten päätösten perusteella, vaan ne edellyttävät hänen omaa aloitettaan.

Jumalanäiti ja pyhät

Jo alussa totesimme, ettei Jumalanäiti ole vain yksi pyhistä, vaan pelastushistoriaan aktiivisesti vaikuttaneena henkilönä hänellä on heidän keskuudessaan oma erityinen asemansa. Pyhät ovat aina olleet hänen nöyriä palvelijoitaan. Niinpä Kirkkomme pyhiksi lukemille ihmisille on kautta aikojen ollut ominaista suuri kunnioitus, rakkaus ja läheisyyden tunne Jumalanäitiä kohtaan. He ovat pitäneet häntä uskottunaan ja turvautuneet häneen joka tilanteessa. Kreikan Kirkon piirissä viime vuosisadan alussa vaikuttanut pyhä Nektarios Eginalainen saattoi tunti-kausia keskustella hänen kanssaan hänen ikoninsa edessä. Kuvaavaa on, että näissä tilanteissa pyhä Nektarios teititteli kunnioituksesta Jumalanäitiä! Hän on myös kirjoittanut kokonaisen kirjan erittäin kauniita hymnejä Jumalanäidin ylistykseksi. Pyhittäjä Serafim Sarovilaisesta puolestaan tiedämme, että Jumalanäiti ilmestyi hänelle kaksitoista kertaa. Kerran Jumalanäiti osoitti pyhittäjää ja sanoi pyhille, jotka seurasivat häntä: “Hän on meidän sukuamme!”

Itse asiassa kaikki pyhät ovat jollakin tavoin sukua Jumalanäidin kanssa. Minulla on ollut siunaus tavata Kreikassa kaksi mitä todennäköisimmin joskus pyhäksi julistettavaa isää: munkki Paisioksen ja pappismunkki Jakovoksen. Kummassakin oli sellaista kirkasta, rauhaisaa ja innostavaa iloa, jonka voi hyvin uskoa olleen ominaista myös Jumalanäidille. Isä Paisios sai lisäksi todistaa Jumalanäidin vierailua majassaan sekä vielä nähdä lohdullisen unen, jossa Jumalanäiti lupasi maksaa hänen “matkalippunsa” taivaaseen. Viimeisinä sanoinaan hän toisteli Jumalanäidin nimeä kutsuen häntä Panagiaksi eli Kaikkeinpyhimmäksi.

Karjalan pyhistä Jumalanäiti ilmestyi Aleksanteri Syväriläiselle tämän elämän viime vuosina. Pyhittäjä Aleksanteri ja hänen oppilaansa Athanasios Söntämäläinen näkivät Jumalanäidin istumassa enkeleiden ympäröimänä Kristus-lapsi sylissä Syvärin luostariin rakenteilla olevan Jumalanäidin kirkon perustuksella. Hän sanoi pyhittäjä Aleksanterille: “Tulin katsomaan temppeleitäni ja tervehtimään sinua.” Samalla hän lupasi auttaa kaikkia, jotka aikojen saatossa tulevat rukoilemaan tuossa kirkossa.

Jumalanäiti ja luostarit

Luostari, jossa elin Kreikassa, oli pyhitetty Jumalanäidin kuolonuneen nukkumisen muistolle. Se on alueen tärkein Jumalanäidin pyhiinvaelluspaikka. Ensimmäinen igumeniani Eufimia, joka aloitti luostarin jälleenrakentamisen vanhan munkkiluostarin raunioille ja siirtyi tuonilmaisiiin vuonna 1985, tuntui olevan läheisessä yhteistyössä Jumalanäidin kanssa. Hän käytti Jumalanäidistä juhlallista nimitystä Valtiatar Jumalansynnyttäjä (Kyria Theotokos) ja lausui sen aina kasvot säteillen. Meillä sisarilla oli usein sellainen tunne, että se, mitä sanoimme Jumalanäidille, tuli jollakin merkillisellä tavalla myös igumenian tietoon. Myös muuta tällaista tapahtui. Esimerkiksi kerran igumenia kutsui luokseen erään sisaren, koska tämä ei ollut paljastanut hänelle asiaa, joka painoi tämän mieltä. Nuhdellessaan sisarta igumenia mainitsi samalla kyseisen asian. Kun hämmästynyt sisar tiedusteli, miten ihmeessä igumenia saattoi olla perillä siitä, igumenia antoi ymmärtää, että Jumalanäiti oli ilmaissut sen hänelle.

Kiovan luolaluostarin alkuvaiheisiin liittyy kertomus, jonka mukaan Jumalanäiti ilmestyi siel-
lä luostarin igumeniana. Yleensäkin ortodoksisessa luostarimaailmassa on vallalla käsitys, että
Jumalanäiti on munkkien ja nunnien korkein johtaja, minkä vuoksi hänet toisinaan kuvataan
nunnan puvussa. Kaikki munkit ja nunnat pitävät häntä turvanaan ja lohtunaan. Useimmilla
lienee myös omakohtaisia kokemuksia hänen avustaan ja suojeluksestaan.

Lopuksi

Yhteenvedoksi voimme todeta, että ihmiskunta antoi Jumalalle lahjaksi – tosin “Hänen
omaansa Hänen omistaan” lainataksemme liturgian kielikuvaa hieman mukailen – Neitsytäi-
din, jonka Jumala puolestaan lahjoitti meille takaisin suureksi esirukoilijaksemme ja auttajak-
semme. Hän on kerskauksemme ja ilomme, toivomme ja lohdutuksemme. Meidän on itse
kunkin pyrittävä aktiivisesti siihen, ettemme tulisi missään murehduttaneeksi tätä taivaallista
Äitiämme, jonka ainoa toive on nähdä kaikki lapsensa ympärilleen kokoontuneina Poikansa
valtakunnassa.

*Valamon kansanopiston seminaari “Kirkko ja pyhät” 12.10.2002; testin editointi
Hannu Pöyhönen; julkaistaan tekijän luvalla*